

**การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หน่วยการเรียนรู้
เรื่อง ต้นข้าวปลายนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านหล่ายท่า อำเภอสี จังหวัดลำพูน**

**GROUP WORKING BEHAVIORAL DEVELOPMENT BY USING
PARTICIPATORY LEARNING “TONKHAW PLAINA” UNIT PLAN
FOR PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS, BAN LAITHA SCHOOL,
LI, LAMPHUN PROVINCE**

ผู้วิจัย	นวลลาวัลย์ ต๊ะลิ้งวัลย์ ¹
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วาที่ร้อยตรี สกล แก้วศิริ ² รองศาสตราจารย์ยุพิน อินทะยะ ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการทำงานเป็นกลุ่มภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหล่ายท่า จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม หน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหล่ายท่า จังหวัดลำพูน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มีจำนวน 9 แผน ใช้เวลาสอน 20 ชั่วโมง และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.53/82.44 2) นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมคิดเป็นร้อยละ 82.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 4) นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมเรียนการสอนหลังใช้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\mu = 4.22$ $\sigma = 0.82$), ($\mu = 4.23$ $\sigma = 0.77$)

คำสำคัญ : พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม, กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, หน่วยการเรียนรู้

ABSTRACT

This research is aimed to create and determine efficiency of the learning unit entitled “Tonkhaw Plaina” using participatory learning, study and group behavior after using the learning unit according to the required basis, the achievement study after using the learning unit according to the required basis, study satisfaction of students and parents towards activities of instruction in the learning unit entitled “Tonkhaw Plaina” focusing on allowing the students to study and learn from learning sources available in the locality and group working under participatory learning process.

Target group in this research are students of Primary Education Year 4 of Ban Laitha School, totaling 15 persons. Tools used in this study include group behavior, learning unit, learning achievement test, questionnaire on satisfaction of students and parents. The fact findings revealed as follows : 1) the learning unit entitled “Tonkhaw Plaina” using participatory learning for students of Primary Education Year 4 of Ban Laitha School, Lamphun Province, totaling 9 plans with instruction hours of 20 hours and efficiency at 88.53/82.44. 2) Most students have group behavior at the highest level. 3) the students have achievement using participatory learning higher than required basis, accounted for 82.44. 4) The students and parents, in overview, had satisfaction towards activities of instruction after using the learning unit entitled “Tonkhaw Plaina” and participatory learning is very high level. ($\mu = 4.22$ $\sigma = 0.82$), ($\mu = 4.23$ $\sigma = 0.77$).

Keywords : Group Working, Behavioral, Participatory Learning, Unit

บทนำ

ยุพิน อินทะยะ (2551 : 103-105) กล่าวว่าหัวใจหลักของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง มีการแสดงออกทั้งการเขียนและการพูด และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับผู้เรียนในทุกระดับ และช่วยในการพัฒนากระบวนการคิด ทักษะในการเรียนรู้ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะในการทำงานเป็นทีม และที่สำคัญ ทักษะในการคิดสร้างสรรค์ ได้เป็นอย่างดี

การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนบ้านหลายท่า จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และชุมชนโดยการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการเข้าสู่กระบวนการสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยกำหนดตัวชี้วัดด้านผู้เรียนให้ตระหนักมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

ต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล ให้เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า จำนวน 15 คน ซึ่งใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้

เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชา ง 141101 (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอเสล จังหวัดลำพูน โดยมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบหน่วยการเรียนรู้จำนวน 9 แผน รวมเวลาที่ใช้ในการสอน 20 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองหลังจากเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ได้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชา ง 141101 (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอเสล จังหวัดลำพูน มีจำนวน 9 แผน ใช้เวลาสอน 20 ชั่วโมง และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.53/82.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

2. นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คิดเป็น

ร้อยละ 82.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

4. นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลังใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่น่าอภิปรายผลดังนี้

1. ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ต้นข้าวปลายนา จากผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มีค่าเท่ากับ 88.53/82.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการสร้างหน่วยการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการวางแผนในการสร้างอย่างเป็นระบบ ซึ่งเริ่มต้นจากการศึกษาขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้วัตถุประสงค์ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้าว เพื่อนำมาเป็นการรอบในการกำหนดแนวปฏิบัติในการทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาสาระ และการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ การทดลองใช้และการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มเป้าหมาย และมีการหาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 37-38) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังนี้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ชั้นงาน/ภาระงาน ชั้นงาน การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนัท ธาตุทอง (2552 : 102) ที่กล่าวว่า ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการเชื่อมโยง ประสาน ผสม ประกอบเนื้อหาสาระที่มีความใกล้เคียงกันคล้ายกัน เข้ามาไว้ในหัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกันอย่างลงตัว โดยต้องพิจารณาทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หัวข้อเรื่องที่น่าสนใจ (Hot-issue) แล้วประกอบกันขึ้นเป็นหัวเรื่อง ซึ่งอาจมีทั้งหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องรอง และหัวเรื่องย่อย ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ โดยผสมผสานทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และเจตคติ (A) จากหน่วยการเรียนรู้จะนำไปสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนต่อไป และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิษฐ์ ทองงาม (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การทดสอบประสิทธิภาพ (Developmental Testing) เป็นกระบวนการทดสอบคุณภาพของสื่อประสมต้นแบบ (Prototype) ทั้งที่เป็นสื่อเดี่ยวที่ใช้อย่างเอกเทศ และสื่อประสมที่ใช้ร่วมกันในรูปของชุดการสอน ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพเชิงเทคนิค และคุณภาพในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ตามขั้นตอนและเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานของ สุภาวดี สลิ (2555) พบว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีผลทำให้

นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นทุกคนและผ่านเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ และผลงานวิจัยของ อนุสรรา เฉลิศรี (2555) พบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นไปตามมาตรฐาน 82.08/80.14 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.14

2. การศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มหลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ นักเรียนสามารถทำการวางแผนการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนการใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ทำให้ผลงานหรือชิ้นงานที่ออกมามีความประณีตสวยงาม และสามารถแนะนำและเผยแพร่กับกลุ่มอื่นได้ แต่นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้บางครั้งการแก้ปัญหาภายในกลุ่มจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้าง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ดีที่ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้พัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถด้านพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ตลอดเวลา และเน้นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) และการปฏิบัติจริง โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแก้ปัญหา ช่วยเหลือ ดูแล ชี้แนะแนวทางเน้นการเรียนรู้จากกระบวนการไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการฝึกทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้ฝึกทักษะการเรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานอื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และสังคมปรารถนาอย่างยิ่ง และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนได้คำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ คือ ประสบการณ์ (experience) ความคิดรวบยอด (concept) การสะท้อน/อภิปราย (reflection/discussion) การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด (experimentation/application) ผ่านการให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมณทนา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา (2549 : 36-38) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิด

ความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นประสบการณ์ (Experience) ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุพิน อินทะยะ (2551 : 103-105) ที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การสะท้อนความคิด การอภิปรายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด และการทดลองหรือประยุกต์แนวคิดไปปรับใช้ในสถานการณ์

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มของ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2547 : 21) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในแง่ของการมีส่วนร่วมในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งมีประโยชน์ร่วมกัน

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุกิจ ตั้งใจ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้และเข้าใจเนื้อหาความรู้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ทุกขั้นตอน วางแผนศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยมีผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย หลังเรียนมากกว่าคะแนนตามเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ นภาพร กล้าเมืองกลาง (2556) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีทักษะการจัดการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สิ่งมีชีวิต กับสิ่งแวดล้อม พบว่า 1) ความสามารถด้านทักษะ การจัดการวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับ สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สิ่งมีชีวิต กับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านหลายท่า อำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 82.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ซึ่งแสดง ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรม การทำงานเป็นกลุ่ม จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพครบทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้พัฒนา ให้นักเรียนมีความสามารถด้านพฤติกรรม การทำงานเป็นกลุ่มอยู่ตลอดเวลา และเน้นการเรียนรู้

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) และการปฏิบัติจริง โดยนักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูผู้สอนมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียน ได้คิดและแก้ปัญหา ช่วยเหลือ ดูแล ชี้แนะ แนวทาง เน้นการเรียนรู้จากกระบวนการไปสู่อ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียน เกิดการฝึกทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการ แสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้ฝึกทักษะ การเรียนรู้ การเป็นผู้นำและผู้ตาม ทักษะการ จัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานอื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และสังคมปรารถนาอย่างยิ่ง และในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนได้คำนึงถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบ คือ ประสบการณ์ (experience) ความคิดรวบยอด (concept) การสะท้อน/อภิปราย (reflection/discussion) การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด (experimentation/application) ผ่านการให้ผู้เรียน ได้ทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำงานให้บรรลุ ผลสำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ สุขมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา (2549 : 36-38) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการ สร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง กระบวนการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นประสบการณ์ (Experience) ขั้นความคิด

รวบยอด (Concept) ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) และยังสามารถคล้องกับแนวคิดของของ ยุพิน อินทะยะ (2551 : 103-105) ที่กล่าวว่าไว้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบสำคัญร่วม 4 ประการ คือ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การสะท้อนความคิด การอภิปรายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด และการทดลองหรือประยุกต์แนวคิดไปปรับใช้ในสถานการณ์

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ Good (1973 : 7) กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่า หมายถึง ผลของการสะสมความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ทุกด้าน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชาญ เดชศรี (2548 : 4) ได้กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เป็นการประเมินเปรียบเทียบกับกลุ่มหรือเกณฑ์ที่กำหนด โดยพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียนจะมี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความคิด ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านเจตคติ การวัดผลสัมฤทธิ์สามารถทำได้ทั้งผู้สอน ผู้เรียน และทั้งผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือกัน และยังสามารถคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ พาหะมาก (2550: 44) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการใช้สมองเป็นกลไก ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม 6 ด้าน คือ 1) ความรู้ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ และ 6) การประเมินผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุกิจ ตั้งใจ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้

แบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้และเข้าใจเนื้อหาความรู้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลมาจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน วางแผนศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยมีผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย หลังเรียนมากกว่าคะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และผลงานวิจัยของ ไพรวลัย ปินทะนา (2547) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเรียนรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเรียนรายบุคคล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 54.29 2) คะแนนพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำแนกตามระดับความสามารถสูง กลาง และต่ำของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเรียนรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนพัฒนาการเป็นร้อยละ 60.94, 52.86 และ 50.49 ตามลำดับ 3) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเรียนรายบุคคล นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ตุงคนาคกร (2549) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาชีพในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดป่าตึงเหมืองจี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาชีพในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน จำนวน 2 หน่วย รวม 13 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 26 ชั่วโมง เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาชีพในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน อยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$ $\sigma = 0.82$) และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.3$ $\sigma = 0.83$) เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการ และการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ ปัจจัยจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือรู้สึกไม่พอใจในการทำงาน ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้งานสำเร็จ

ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ วิรุฬห์พรหมเทวี (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน

ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย และสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา อรุณสุขขุจิ (2546) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าคุณคนมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้น สิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์ (2554) ที่กล่าวว่า การศึกษา การรับรู้ ความพึงพอใจ และความคาดหวัง ของผู้ปกครองและศิษย์เก่า เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน อัสสัมชัญแผนกประถมในอนาคต พบว่า ผู้ปกครองและศิษย์เก่ารับรู้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมอยู่ในระดับมาก และผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ คอทอง (2556) ที่กล่าวว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตร พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนหลังทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมิด” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนหลังทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมิด” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนหลังทดลองใช้หลักสูตร

รายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้นำท้องถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนหลังทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่องต้นข้าวปลายนา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชา ง 141101 (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหลายท่า อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้

1.1 สามารถนำไปใช้โดยปรับเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้

1.2 สามารถเปิดเป็นสาระเพิ่มเติมหรือเปิดสอนในกิจกรรมชม โดยเลือกเนื้อหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลตามระดับของผู้เรียนให้เหมาะสม

1.3 ในการนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีการนำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติและศึกษาในแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรจัดเตรียมพาหนะเดินทางแก่นักเรียน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำนักเรียนไปสู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้โดยสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เชิงบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทางด้านภาษา และก่อประโยชน์ในการเรียนรู้วัฒนธรรมด้านภาษาต่างๆ ของท้องถิ่นที่แท้จริงได้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหา ความต้องการของสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้หรือจัดทำในรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2.3 ควรนำไปเผยแพร่ในสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.
- กาญจนา อรุณสุขจุฑา. **ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการจำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- สนั่น ธาตุทอง. **การออกแบบการสอนแบบย้อนกลับ**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์, 2552.
- ทิตินา แหม่มณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์. **การศึกษาการรับรู้ ความพึงพอใจ และความคาดหวังของผู้ปกครองและศิษย์เก่า เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร, 2554.
- ปรีชาญ เดชศรี. **การทดสอบเพื่อประเมินคุณภาพการเรียนรู้การสอน**. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.ipst.ac.th/eval_standard/Document1. (15 พฤศจิกายน 2552), 2548.
- พรชัย ตุงคนาค. **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาชีพในชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- พิสิษฐ์ ทองงาม. **การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม**. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : www.kroopisit.wordpress.com, 2555.
- ไพรวลัย ปินทะนา. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเรียนรายบุคคล**. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ยุพิน อินทะยะ. **แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2551.
- วิรุฬ พรรณเทวี. **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- สมศักดิ์ คอทอง. **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2557.
- สมศักดิ์ พาหะมาก. **ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2550.

สุกิจ ตั้งใจ. ผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

สุภาวดี สลี. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิชางานประดิษฐ์สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เรียบร้อยเมืองขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

สุนันทา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและ
การบูรณาการ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : www.academictoyou.com, 2549.

อนุสรรา เกลิมศรี. การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ภายในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

Good, C. V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.